

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

Нечаєва Наталія Максимівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«ВАЛЮТНИЙ КУРС ЯК ЧИННИК СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ
КОНКУРЕНЦІЇ»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Студентки 2 курсу

Нечаєвої Н.М.

групи МЕ. мз-11с

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Подається на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Кваліфікаційна магістерська робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

Керівник д.е.н., професор

Журавка Ф.О.

Суми – 2022 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної магістерської роботи на тему:
«ВАЛЮТНИЙ КУРС ЯК ЧИННИК СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ
КОНКУРЕНЦІЇ»

студентки Нечаєвої Наталії Максимівни

Основний зміст кваліфікаційної магістерської роботи викладено на 27 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 59 найменувань, який розміщено на 6 сторінках. Робота містить 3 таблиці, 5 рисунків та 1 додаток.

Ключові слова: ВАЛЮТНИЙ КУРС, ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО, ЕКСПОРТ, ЦІНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, ВАЛЮНІ РИЗИКИ, КУРСОВА ВОЛАТИЛЬНІСТЬ.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження фінансових показників експортної діяльності та управління конкурентоспроможністю ПрАТ «Монделіс Україна» шляхом використання валютної складової.

Об'єкт дослідження – конкурентоспроможність ПрАТ «Монделіс Україна».

Предметом дослідження є обмінний курс як ключовий компонент цінової конкурентоспроможності підприємств-експортерів.

Методи дослідження: теоретичний та монографічний аналіз волатильності обмінних курсів, статистичні методи аналізу діяльності підприємства, метод порівнянь, метод логічного узагальнення тощо.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані Міністерства фінансів України, Національного банку України, матеріали міжнародних фінансових організацій, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, Інтернет-ресурси тощо.

Основні наукові результати роботи полягає у наступному:

- 1) авторському визначенні поняття «цінова конкурентоспроможність»;
- 2) використанні контрактних методів управління валютними ризиками ПрАТ «Монделіс Україна».

Одержані результати можуть бути використані ПрАТ «Монделіс Україна» з метою управління валютними ризиками при здійсненні експортних операцій.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2022.

Рік захисту роботи – 2022.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ
(спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»)
Студентці 2 курсу, групи МЕ. мз-11с

Нечаєвій Наталії Максимівні

1. Тема роботи «Валютний курс як чинник стимулювання експортної конкуренції» затверджена наказом по університету від «10» листопада 2020 року № 1057-VI.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «14» грудня 2022 року
3. Мета кваліфікаційної роботи дослідження фінансових показників експортної діяльності та управління конкурентоспроможністю ПрАТ «Монделіс Україна» шляхом використання валютної складової.
4. Об'єкт дослідження конкурентоспроможності ПрАТ «Монделіс Україна».
5. Предмет дослідження обмінний курс як ключовий компонент цінової конкурентоспроможності підприємств-експортерів.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах законодавчих та нормативно-правових актів України, статистичних матеріалах Державної служби статистики України, даних Міністерства фінансів України, Національного банку України, матеріалах міжнародних фінансових організацій, працях вітчизняних і зарубіжних вчених, Інтернет-ресурсах.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної магістерської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети:

Розділ 1 «Обмінний курс як складова конкурентоспроможності експорту» - 19 жовтня 2022 р.

У розділі 1 розглянути валютну політику держави та методи управління валютним курсом як інструменту підвищення експортної конкурентоспроможності підприємств.

Розділ 2 «Оцінка діяльності ПрАТ «Монделіс Україна» - 19 листопада 2022 р.

У розділі 2 провести аналіз фінансового стану ПрАТ «Монделіс Україна» та здійснити оцінку його конкурентоспроможності.

Розділ 3 «Валютна політика та стимулювання експортної діяльності ПрАТ «Монделіс Україна» - 10 грудня 2022 р.

У розділі 3 провести SWOT-аналіз виходу підприємства на зовнішні ринки, а також можливості використання контрактних методів управління валютними ризиками ПрАТ «Монделіс Україна».

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	д.е.н., професор Журавка Ф.О.	20.09.2022	20.09.2022
2	д.е.н., професор Журавка Ф.О.	20.10.2022	20.10.2022
3	д.е.н., професор Журавка Ф.О.	20.11.2022	20.11.2022

9. Дата видачі завдання: «20» вересня 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. ОБМІННИЙ КУРС ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТУ.....	9
1.1 Валютний ринок і валютний курс.....	9
1.2 Вплив валютної політики на конкурентоспроможність національної економіки.....	14
1.3 Управління валютним курсом як інструмент підвищення експортної конкурентоспроможності підприємства.....	17
2. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА».....	20
2.1 Загальна характеристика підприємства.....	20
2.2 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Монделіс Україна» та оцінка його конкурентоспроможності на ринку України.....	22
3. ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА».....	27
3.1 SWOT-аналіз виходу підприємства на зовнішні ринки.....	27
3.2 Використання контрактних методів управління валютними ризиками ПрАТ «Монделіс Україна».....	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

Модель відкритої економіки України передбачає розвиток ефективної міжнародної торгівлі, зокрема експорту, як одного з основних джерел формування доходної частини платіжного балансу країни. Жорстка конкуренція на міжнародних ринках вимагає від вітчизняних виробників посилення конкурентоспроможності експортної продукції. Вітчизняним виробникам складно конкурувати з якісною продукцією із зарубіжжя. Найефективнішим способом боротьби з цією проблемою є регулювання експортних цін на продукцію. Експорт завжди здійснюється у певній валюті (національній або іноземній) залежно від укладеної угоди із зовнішньоторговельним партнером. За таких умов валютний курс може бути ефективною складовою покращення торговельних позицій на міжнародних ринках. Отже, держава може і повинна підтримувати вітчизняного виробника - експортера. При цьому виробники можуть формувати власну валютну політику для здійснення експортної діяльності на основі офіційної інформації та прогнозів.

Таким чином, актуальність запропонованої кваліфікаційної роботи полягає в тому, що в умовах жорсткої конкуренції на міжнародних товарних ринках вітчизняні експортери можуть і повинні зміцнювати власну конкурентоспроможність за рахунок валютної складової, зокрема обмінного курсу.

Метою роботи є дослідження фінансових показників експортної діяльності та управління конкурентоспроможністю ПрАТ «Монделіс Україна» шляхом використання валютної складової.

У процесі написання кваліфікаційної роботи було поставлено та вирішено наступні завдання:

- ознайомлення з теоретичними засадами управління валютними ризиками;

- дослідження валютної політики Національного банку України як регулятора валютного курсу в Україні;
- розгляд обмінного курсу як інструменту регулювання конкурентоспроможності експортної продукції;
- аналіз фінансового стану та конкурентоспроможності ПрАТ «Монделіс Україна»;
- внесення рекомендацій щодо підвищення експортної конкурентоспроможності продукції підприємства шляхом використання обмінного курсу.

Об'єкт дослідження – конкурентоспроможність ПрАТ «Монделіс Україна».

Предметом дослідження є обмінний курс як ключовий компонент цінової конкурентоспроможності підприємств-експортерів.

Методи дослідження: теоретичний та монографічний аналіз волатильності обмінних курсів, статистичні методи аналізу діяльності підприємства, метод порівнянь, метод логічного узагальнення тощо.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані Міністерства фінансів України, Національного банку України, матеріали міжнародних фінансових організацій, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, Інтернет-ресурси тощо.

1. ОБМІННИЙ КУРС ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТУ

1.1 Валютний ринок і валютний курс

В угодах всередині країни люди використовують національну валюту, але їм потрібна іноземна валюта для здійснення операцій за кордоном. Для цих цілей існують спеціальні ринки, на яких можна купувати або продавати іноземну валюту і які називаються валютними ринками. Ринки національних валют існують у більшості країн світу, вони обмежені економічним простором конкретної країни та регулюються її законодавством про національну валюту. Міжнародні валютні ринки сформувалися в країнах, де обмеження валютних операцій (валютні обмеження) були зведені до мінімуму. Такі ринки, передусім, регулюються міждержавними угодами, угодами учасників цих ринків, традиціями. Вони розташовані в основному в містах з вигідним географічним положенням і з великою концентрацією транснаціональних банків, небанківських фінансових установ, комерційних компаній, яким необхідно здійснювати великі міжнародні платежі. Це, зокрема, Лондон, Нью-Йорк, Париж, Цюрих, Франкфурт-на-Майні, Сан-Франциско, Торонто, Токіо, Сінгапур, Гонконг та інші [1, 2, 8].

Розвиток новітніх засобів телекомунікацій та інформаційних технологій дає змогу об'єднати окремі міжнародні ринки в єдиний глобальний валютний ринок. Це забезпечується географічним розташуванням окремих ринків: на початку дня відкриваються азійські ринки Токіо, Гонконгу, Сінгапуру, після їх закриття починають працювати європейські ринки – Франкфурт, Париж, Лондон, а наприкінці їх робота завершується на ринках американського континенту – Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Торонто тощо. Завдяки цьому будь-який суб'єкт валютного ринку може купувати і продавати іноземну валюту в будь-який час доби, оперативно звертаючись до відповідного міжнародного центру валютної торгівлі.

Валютний ринок можна класифікувати і за іншими критеріями:

- за характером операцій: ринок конверсійних операцій, ринок депозитно-кредитних операцій;
- за територіальним розташуванням: європейський, північно-американський, азіатський та ін.;
- за видами конверсійних операцій: строковий ринок, ринок деривативів (форвардів, опціонів тощо);
- за формою обігу валюти: безготівковий ринок, готівковий ринок.

Об'єктом купівлі-продажу на валютному ринку є валютні цінності: іноземні – для резидентів, якщо вони купують-продають їх за національну валюту, і національні – для нерезидентів, якщо вони купують-продають їх за іноземну валюту.

Суб'єктами валютного ринку можуть бути будь-які суб'єкти господарювання (юридичні та фізичні особи, резиденти та нерезиденти) та посередники, насамперед, банки, брокерські компанії, валютні біржі, які «зводять» продавців і покупців валюти та організаційно забезпечують продаж операції. Спільним для всіх суб'єктів валютного ринку є прагнення отримати прибуток від здійснення операцій. Попит і пропозиція на валютному ринку мають ту особливість, що об'єктом купівлі-продажу тут є гроші різної національності (валюти). Тому попит на іноземну валюту є одночасно пропозицією національної валюти і навпаки. Однак, коли йдеться про національні валютні ринки, під попитом розуміється попит на іноземну валюту як бажання купити певну суму, а під пропозицією – пропозиція іноземної валюти як бажання продати певну суму.

Валютний ринок має власну інфраструктуру та розвинену систему сучасних комунікацій, які забезпечують оперативний зв'язок у всьому світі. Залежно від організації торгівлі валютний ринок поділяється на біржовий і позабіржовий. На фондовому ринку торгівля валютою організована на спеціальному «майданчику», який називається валютною біржею. Позабіржова торгівля іноземною валютою швидко розвивається, коли

продавці та покупці валюти вступають у прямі відносини один з одним. Уся торгівля здійснюється через міжбанківський валютний ринок [5, 7, 9].

Встановлення валютного курсу називається котируванням валюти.

Ціною на валютному ринку є обмінний (валютний) курс. Він являє собою ціну за одиницю певної валюти в іншій валюті.

Розрізняють ринкові (кон'юнктурні) та структурні (довгострокові) фактори, що впливають на валютний курс. Це, зокрема:

1. Зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) в країні. Як правило, зростання ВВП сприяє ревальвації національної валюти.
2. Темп інфляції. Чим вищий рівень інфляції в країні, тим нижчий обмінний курс її валюти, якщо цьому не протидіють інші фактори. Ця тенденція зазвичай простежується в середньостроковій і довгостроковій перспективі.
3. Платіжний баланс. Активний – ревальвація національної валюти, оскільки це збільшує попит на неї з боку зовнішніх боржників. Пасивний – створює тенденцію до знецінення національної валюти, оскільки боржники продають її за іноземну для погашення своїх зовнішніх зобов'язань.
4. Різниця процентних ставок у різних країнах. Вплив цього фактора на валютний курс зумовлений двома основними чинниками. По-перше, зміна процентних ставок у країні за інших рівних умов впливає на міжнародний рух капіталу, особливо короткострокового. Підвищення процентної ставки стимулює приплив іноземного капіталу, а її зниження – відтік капіталу, в тому числі національного, за кордон. По-друге, відсоткові ставки впливають на операції валютного ринку та ринків боргового капіталу.
5. Діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції. Якщо курс будь-якої валюти має тенденцію до девальвації, то фірми та банки заздалегідь переводять її в більш стабільні валюти, що погіршує становище ослабленої валюти. Тим самим вони розширюють можливості валютних спекуляцій і стихійного руху «гарячих» грошей.
6. Ступінь використання тієї чи іншої валюти в міжнародних розрахунках.

7. Ступінь довіри до валюти на національному та світовому ринках. Він визначається станом економіки та політичною ситуацією в країні, а також перспективами їх динаміки.
8. Грошово-кредитна політика. На ринку формується реальний валютний курс – показник стану економіки, грошового обігу, фінансів, кредиту та ступеня довіри до певної валюти. Державне регулювання валютного курсу спрямоване на його підвищення або зниження, виходячи із завдань грошово-кредитної та економічної політики [12, 16].

Ступінь розвитку фондового ринку, який є конкурентом валютного ринку. Фондовий ринок може як безпосередньо залучати іноземну валюту, так і «виводити» кошти в національній валюті, які могли б бути використані на валютному ринку для купівлі іноземної валюти.

Різкі коливання валютного курсу (курсова волатильність) посилюють нестабільність міжнародних економічних, у тому числі валютно-фінансових, відносин, викликають негативні соціально-економічні наслідки, втрати одних і прибутки інших країн.

Обмінний курс можна визначити або як «курс національної валюти» (зворотне котирування), або як «курс іноземної валюти» (пряме котирування).

Курс національної валюти – це кількість іноземної валюти, яку можна купити або продати за одиницю національної валюти в певний момент часу (формула 1.1):

$$E_n^d = \frac{M_E^f}{M_E^d} \quad (1.1)$$

де E_n^d – номінальний курс національної валюти;

M_E^d – кількість національної валюти, що пропонується в обмін на іноземну;

M_E^f – кількість іноземної валюти, що пропонується в обмін на національну.

Курс іноземної валюти – це кількість національної валюти, яку можна купити за одиницю іноземної валюти (формула 1.2):

$$E_n^f = \frac{M_E^d}{M_E^f} \quad (1.2)$$

де E_n^f – номінальний курс іноземної валюти до національної.

Наприклад, обмінний курс національної валюти України становить $E_n^d = 0.035$ дол / грн., а курс іноземної валюти $E_n^f = 28.50$ грн./дол. Як бачимо, номінальний обмінний курс іноземної та національної валют є оберненими величинами, які характеризують однакову пропорцію обміну двох валют. [20, 22].

У реальній практиці валютних відносин використовують такі види валютних курсів:

- фіксований – передбачає наявність певного зареєстрованого (офіційного) паритету, який підтримується державними валютними органами;
- плаваючий (гнучкий) – самостійно (вільно) формуються на валютних біржах (ринках) під впливом попиту та пропозиції.
- змішаний – контрольований плаваючий валютний курс, держава обирає валютний режим з урахуванням конкретної економічної ситуації, намагаючись подолати жорстку фіксацію або вільне плавання.
- номінальний валютний курс – це відносна ціна однієї валюти, виражена в іншій валюті.
- реальний обмінний курс – показує співвідношення, в якому товари однієї країни обмінюються на товари іншої країни.

Зокрема, реальний валютний курс показує частку обміну вітчизняних товарів на іноземні та розраховується за формулою 1.3:

$$E_r = E_n \frac{P}{P^*} \quad (1.3)$$

де E_r – реальний обмінний курс;

E_n – номінальний обмінний курс;

P – індекс внутрішніх цін, які виражаються в національній валюті;

P^* - індекс зовнішніх цін, які виражаються в іноземній валюті.

Індекси цін в обох країнах співвідносяться з базовим роком.

Зростання реального обмінного курсу свідчить про зниження конкурентоспроможності товарів країни на світовому ринку. Зниження реального обмінного курсу, навпаки, свідчить про підвищення конкурентоспроможності товарів даної країни на світовому ринку.

1.2 Вплив валютної політики на конкурентоспроможність національної економіки

Валютна політика – сукупність економічних, правових і організаційних форм і методів у сфері валютних відносин, що здійснюються державою та міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

Більш широке визначення валютної політики наступне:

Валютна політика – це комплекс економічних, організаційних, правових, адміністративних та інших заходів, методів, форм, інструментів і механізмів, які здійснюються державою у сфері валютно-фінансових і кредитних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей загальної економічної політики держави, передусім з метою забезпечення стабільності обмінного курсу національної валюти та збалансованості платіжного балансу країни.

Економічні заходи полягають у використанні тих чи інших інструментів і важелів впливу, які визначають економічну мотивацію поведінки суб'єктів валютних відносин.

Правові заходи охоплюють юридичне оформлення валютної політики у вигляді відповідного валютного законодавства країни, а також укладених міждержавних угод, предметом яких є регулювання валютних відносин.

Організаційні заходи передбачають конкретну діяльність відповідних державних інституцій із реалізації валютної політики у вигляді підготовки, прийняття і контролю за реалізацією певних рішень з валютних відносин.

Окрім загальних монетарних цілей, валютна політика має свої специфічні завдання, які реалізуються переважно у грошово-кредитній сфері, а також мають значний вплив на розвиток реального сектору економіки. До них належать:

- забезпечення стабільного функціонування внутрішнього валютного ринку;
- лібералізація валютних відносин у країні;
- забезпечення збалансованості платіжного балансу та стабільних джерел надходження іноземної валюти на національний ринок;
- забезпечення високого рівня конвертованості національної валюти;
- захист іноземних і національних інвестицій в країні;
- забезпечення стабільності обмінного курсу національної валюти;
- інші.

Досягнення цілей валютної політики забезпечується шляхом законодавчого регулювання валютних відносин (валютне регулювання) та контролю за виконанням встановлених вимог, норм і правил (валютний контроль). Тому поняття валютної політики та валютного регулювання тісно пов'язані між собою. При розширеному трактуванні валютної політики валютне регулювання і контроль по суті є її складовими [32,35].

При цьому основою валютної політики будь якої країни є політика обмінного курсу або валютно-курсова політика. Її головною метою є встановлення порядку визначення та регулювання валютного курсу на території даної країни.

До основних форм проведення валютно-курсової політики відносять:

- політика обмінного (валютного) курсу;
- облікова (дисконтна) політика;
- політика відкритого ринку (операції з державними цінними паперами)
- політика валютних інтервенцій (девізна політика);
- політика регулювання платіжного балансу;
- політика формування та використання золотовалютних резервів.

Загальновідомо, що валютна політика є високоефективним інструментом формування конкурентоспроможності національної економіки, що визначається її безпосереднім впливом на чинники, пов'язані з ціною та ціноутворенням (формування конкурентної ціни, доходів, прибутків) та з відтворювальним процесом загалом (інвестиції, технологічні та організаційні інновації, формування виробничих витрат, зростання продуктивності праці). Актуальність вибору важелів грошово-кредитної і валютно-курсової політики, які можуть забезпечити підвищення конкурентоспроможності національної економіки на інвестиційно-інноваційній основі, різко зросла у зв'язку з вичерпанням екстенсивних факторів розвитку і необхідністю переходу до використання принципово нових чинників конкурентоспроможності.

Щодо цінової форми конкурентоспроможності, то вона робить можливим оцінку стану конкурентоздатності країни за допомогою тих чи інших вартісних показників. По суті вартісним показником конкурентоспроможності є платіжний баланс, динаміка і пропорції якого краще всього виявляються в динаміці валютного курсу.

Таким чином, проблема підвищення конкурентоспроможності національної економіки тісно пов'язана з питаннями організації у країні внутрішнього валютного ринку та прогнозуванням валютного курсу. Одним із найбільш важливих напрямів є проведення центральним банком відповідної валютно-курсової політики, яка може бути спрямованою на стимулювання експорту та зростання виробництва, або навпаки сприяє імпортному насиченню країни. Не є виключенням і Національний банк України, який регулюючи валютний ринок та впливаючи на процес формування валютного курсу та його динаміку, переслідує певні цілі, у тому числі і стратегічні для країни [16, 18, 29].

1.3 Управління валютним курсом як інструмент підвищення експортної конкурентоспроможності підприємства

З позиції експортної діяльності, «конкурентоспроможність» розуміється як ступінь концентрації в окремому секторі або монопольної влади підприємства на міжнародному ринку. Конкурентоспроможність товару вимірюється його якістю, характером продажу, ціною товару, а також рівнем обслуговування.

Політику управління валютним ризиком підприємства (валютну політику підприємства) можна визначити як частину його загальної фінансової стратегії, що полягає в розробці системи заходів щодо нейтралізації можливого негативного впливу на діяльність підприємства, викликаного волатильністю обмінних курсів.

До основних напрямків валютної політики підприємств-експортерів відносяться:

- раціональне управління міжнародними грошовими потоками;
- використання валютних кредитів з найменшою вартістю;
- оцінка та управління валютними ризиками;
- моніторинг погашення дебіторської заборгованості в іноземній валюті;
- утримання мінімально необхідної валютної готівки;
- визначення найбільш сприятливих умов зовнішньоторговельних контрактів;
- формування оптимального валютного портфелю [1].

Валютна політика підприємств-експортерів формується у чотири етапи, кожен з яких має бути орієнтованим на постановку мети, вибір методів її досягнення, визначення кінцевого результату (рис. 1.1).

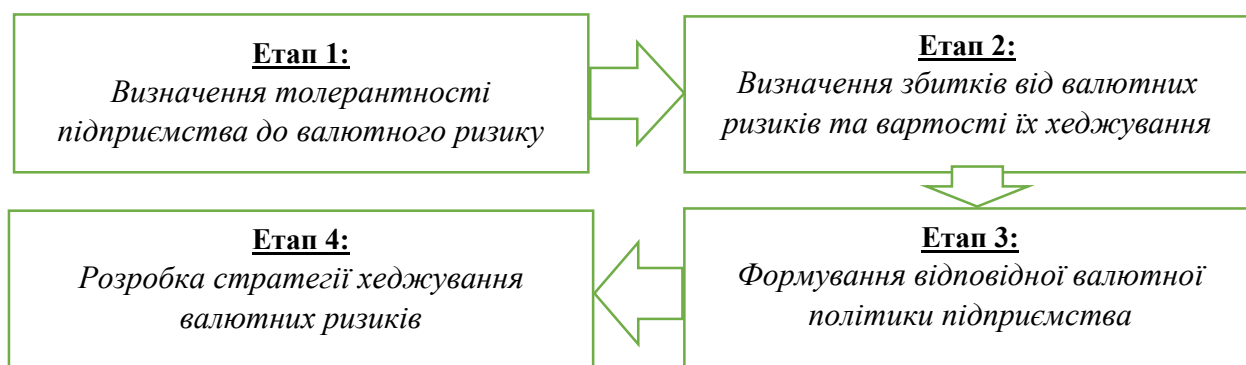

Рисунок 1.1 – Валютна політика підприємств-експортерів

Перший етап валютної політики підприємства – визначення толерантності до валютного ризику. Компанія, плануючи майбутні фінансові потоки, або намагається уникнути можливих втрат, або ж прагне зменшити майбутню вартість проекту. Такий аналіз проводиться за кожним видом валютного ризику.

Другий етап – визначення наслідків, що наносяться підприємству курсовою волатильністю, і вартості хеджування, виходячи з прогнозованих втрат. Для реалізації поставлених цілей менеджер прогнозує валютний ризик на перспективу.

Третій етап – визначення методів управління ризиком. Відповідно до прогнозу, проведеному на другому етапі, фінансовий менеджер визначає вплив коливань курсу на діяльність компанії – сприятливі вони чи ні. Можуть бути три відповіді: 1) скоріше сприятливі; 2) можуть бути як сприятливі, так і несприятливі; 3) скоріше несприятливі.

Метою четвертого етапу є розробка стратегії хеджування, що відповідає загальним стратегічним вимогам розвитку компанії. Для досягнення даної мети необхідним є проведення порівняння альтернатив і розробка стратегії управління валютним ризиком на основі одного з варіантів:

- повне покриття ризику за допомогою одного зі способів страхування;
- часткове покриття;
- повне пропорційне страхування ризику (страхування всієї суми з використанням усіх або частини методів страхування);

- часткове пропорційне страхування;
- ігнорування валютних ризиків.

Порівняння альтернатив відбувається, виходячи з вартості проаналізованих способів хеджування і можливості їхньої реалізації в розглянутих умовах.

У силу ряду специфічних факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища валютна політика підприємства може бути класифікована по-різному. Насамперед виділимо агресивну (активну), помірну, консервативну (пасивну) валютну політику фірми.

Агресивна валютна політика характеризується наявністю відкритої валютної позиції компанії. У рамках цієї політики підприємство активно піклується про «прокручування» своєї валютної готівки на фінансових ринках (у випадку наявності довгої валютної позиції). Така позиція може бути закрита на світовому валютному ринку (ринку “форекс”), може бути здійснена покупка міжнародних цінних паперів, можуть мати місце реальні інвестиції.

Консервативна валютна політика підприємства націлена на збереження валютних резервів, тобто фірма дотримується накопичувального характеру (за принципом, чим більше заощаджень, тим краще), тримаючи готівку в доларах США або іншому стабільному активі (наприклад, у золоті). Ця стратегія дозволяє уникнути депозитного та процентного ризиків, але породжує втрати від інфляції і ризик упущеної вигоди.

Вітчизняні підприємства (компанії) лише нещодавно стали незалежними на міжнародних товарних ринках, багато з них не мають досвіду ведення валютного менеджменту [23, 34].

2. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»

2.1 Загальна характеристика підприємства

ПРАТ «Монделіс Україна» – українське підприємство, що належить до групи компаній «Mondelēz International» – однієї з найбільших у світі компаній-виробників шоколадної продукції, печива, цукерок і жувальної гумки. Підприємство було створено у жовтні 2012 року після розподілу «Kraft Foods» на дві незалежні компанії:

- виробництво харчових продуктів у Північній Америці «Kraft Foods Group»;
- міжнародна компанія з виробництва снеків «Mondelēz International».

Компанія «Монделіс Україна» до 2014 року називалася «Крафт Фудз Україна», але змінила назву у лютому 2014 року. Компанія працює в Україні з 1995. До складу підприємства входять Тростянецька шоколадна фабрика «Україна» та дочірнє підприємство ТОВ «Чіпси Люкс». При цьому Тростянецька фабрика – найпотужніша в Україні, яка має повний цикл переробки какао-бобів. На Тростянецькій фабриці переробляється до 65% какао-бобів, які імпортуються в Україну (за даними Держстату України та внутрішніми даними компанії за 2020-2021 роки).

Тростянецька фабрика була введена в експлуатацію в 1974 році і переважно випускала шоколадні вироби. У 1994 фабрику викупила компанія «Kraft Foods», і у 1995 на ній розпочато виробництво шоколаду «Корона». З 2005 року, крім виробництва шоколадних виробів, на території фабрики працює цех пакування кави JACOBS, JACOBS Monarch, JACOBS 3в1, Carte Noire, а у 2011 році на території фабрики було побудовано цех з виробництва печива. Тростянецька фабрика працює за міжнародними стандартами ISO 9001:2008, ISO 14001:2004, OHSAS 18001:2007, ISO 22000-2005, BSI PAS 220:2008.

За час роботи у виробництво та розвиток фабрики було інвестовано понад 50 млн. дол. США, зокрема у листопаді 2011 «Крафт Фудз Україна»

запустила в роботу на фабриці новий бісквітний цех, в який було інвестовано понад 40 млн. дол. США. На підприємстві станом на кінець 2021 року працювало 27 виробничих ліній, що випускали понад 190 одиниць продукції. Обсяг виробництва з 1996 року збільшився в шість разів і станом на початок зараз становить близько 60 тис.тон на рік.

Основними видами діяльності ПрАТ «Монделіс Україна» згідно Статуту є:

- виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів, включаючи жувальну гумку;
- виробництво сухарів і сухого печива;
- виробництво кави;
- купівля, переробка та використання какао-бобів;
- виробництво та реалізація кондитерських напівфабрикатів;

Продукція «Монделіс Україна» представлена в Україні такими брендами: KORONA, MILKA, LUXURY, JACOBS, CARTE NOIRE, «BARNY BEAR», «Belvita! Доброго ранку!», TUC, OREO, PICNIC, DIROL, HALLS, TASSIMO.

Статутний капітал підприємства становить 1 883 322 грн. 10 коп., що поділений на 3 424 222 акції номінальною вартістю 55 коп.

Загальна чисельність персоналу ПрАТ «Монделіс Україна» складає близько 1200 осіб, у т.ч. понад 850 співробітників працює на Тростянецькій фабриці, понад 300 співробітників у ТОВ «Чіпси Люкс».

Продукція підприємства реалізується як на внутрішньому ринку, так і експортується, переважно до країн Східної Європи та Центральної Азії. З 2003 року ПрАТ «Монделіс Україна» керує розвитком бізнесу на ринку Молдови, з 2005 року на працює на ринках Білорусі, Грузії, Вірменії та Азербайджану, а з 2008 року на ринках Казахстану, Узбекистану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану та Монголії. За понад 20 років роботи в Україні бізнес компанії виріс більш ніж у 100 разів і станом на початок 2022 року становив понад 400 млн. дол. США. Понад 200 мільйонів доларів інвестовано компанією

«Монделіс Україна» у розвиток бізнесу та економіки України. ПрАТ «Монделіс Україна» за час роботи в Україні сплатило до державного бюджету понад 2 млрд. грн. податків. У період з 2005 по 2018 рр. ПрАТ «Монделіс Україна» використала на благодійні проекти близько 15 млн. грн. Компанія допомагає центрам реабілітації дітей інвалідів, школам-інтернатам та дитячим будинкам, багатодітним сім'ям і малозабезпеченим у населених пунктах Сумської та Київської областей, де живуть і працюють співробітники компанії.

Місія ПрАТ «Монделіс Україна»: «Створюй смачні моменти радості!».

2.2 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Монделіс Україна» та оцінка його конкурентоспроможності на ринку України

Аналіз фінансового стану підприємства за 2020-2021 рр. розпочнемо з оцінки динаміки його активів (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Динаміка активів ПрАТ «Монделіс Україна» у 2020-2021 рр., тис. грн.

Дані рис. 2.1 свідчать про посилення господарського потенціалу, на що вказує збільшення суми активів на 14,9%. Це означає, що у підприємства збільшується обсяг наявного у розпорядженні майна. Той факт, що виручка від реалізації товарів і послуг зростає більш швидко, ніж активи, вказує на підвищення ефективності управління обмеженим обсягом доступних ресурсів.

Наступний етап – оцінка джерел формування капіталу підприємства (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Джерела фінансування ПрАТ «Монделіс Україна» у 2020-2021 рр., тис. грн.

Протягом звітного періоду збільшується сума наявних джерел фінансування для залучення активів, що зумовлено зростанням власного капіталу (+23,6%), короткострокових (+5,8%) і довгострокових зобов'язань (+56,7%).

Щодо фінансових результатів діяльності (чистий дохід і чистий прибуток), то розглянемо дані рис. 2.3.

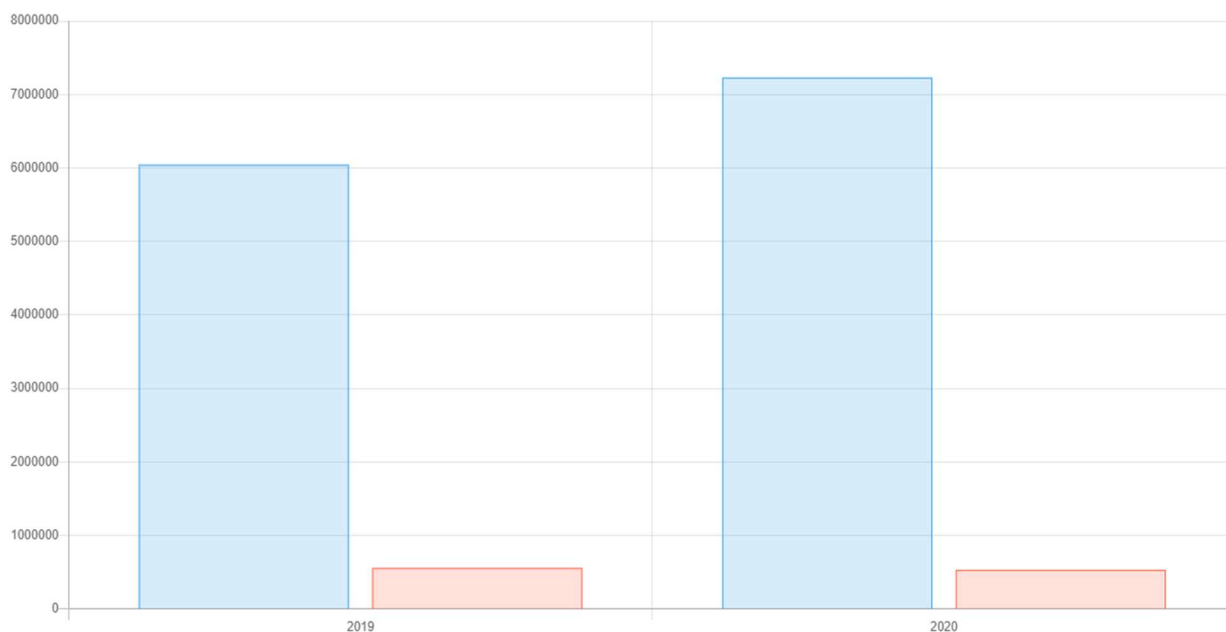

Рисунок 2.3 – Чистий дохід і чистий прибуток ПрАТ «Монделіс Україна» у 2020-2021 рр., тис. грн.

Відбувається збільшення чистого доходу від реалізації товарів та послуг на 19,6%, що вказує на високу конкурентоспроможність в динамічному середовищі. При цьому сума чистого прибутку компанії також є додатною (532060 тис. грн у 2020 році).

Дані аналізу рентабельності продажів підприємства наведено на рис. 2.4.

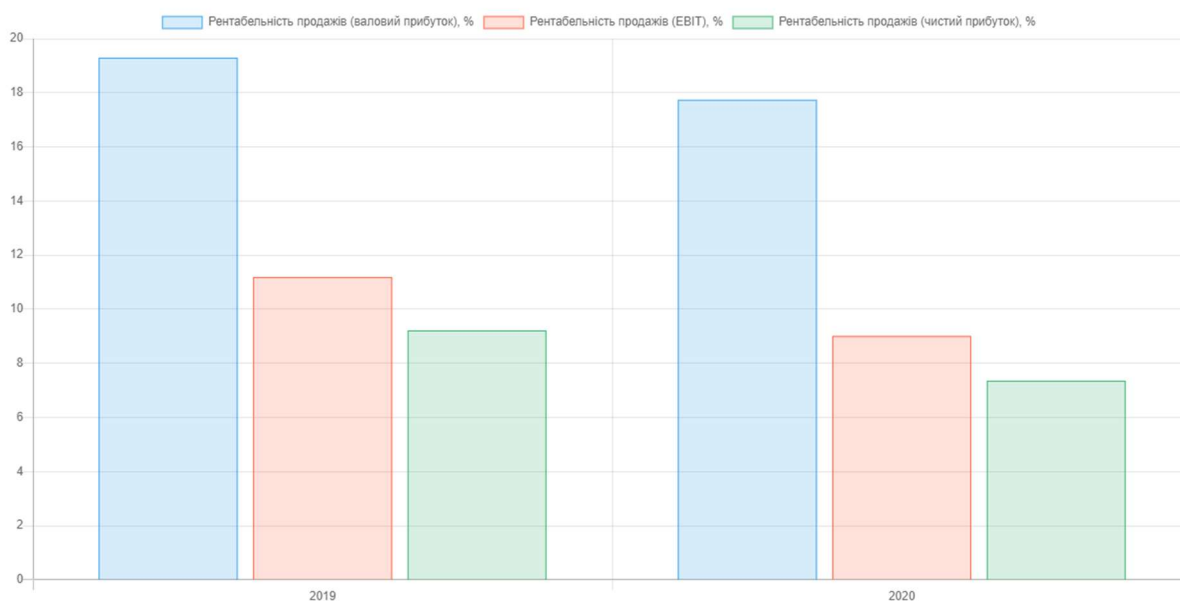

Рисунок 2.4 – Рентабельність продажів «Монделіс Україна» у 2020-2021 рр., тис. грн.

Нарешті, проведемо якісний аналіз ефективності діяльності підприємства з урахуванням його галузевої специфіки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Якісна оцінка ефективності діяльності ПрАТ «Монделіс Україна» з урахуванням галузевої специфіки

Коефіцієнт оборотності активів	Коефіцієнт рентабельності діяльності	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Оцінка ефективності з урахуванням галузевої специфіки
Високе значення	Високе значення	Високе значення	Задовільно
Низьке значення	Високе значення	Середнє значення	Задовільно
Низьке значення	Середнє значення	Середнє значення	Задовільно
Середнє значення	Високе значення	Низька вартість	Задовільно
Високе значення	Низьке значення	Середнє значення	Задовільно
Низьке значення	Низьке значення	Низьке значення	Незадовільно

Виходячи з табл. 2.1 можна зробити висновок, що ефективність ПрАТ «Монделіс Україна», враховуючи специфіку галузі, є задовільною та прийнятною для харчової промисловості.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу фінансовий стан ПрАТ «Монделіс Україна» за 2020-2021 рр. можна вважати задовільним.

Щодо оцінки конкурентоспроможності підприємства необхідно зазначити, що вітчизняний ринок кондитерських виробів характеризується високим рівнем конкуренції та ступенем насиченості, тому лідируючі позиції посідають виробники, які першими реагують на зміну споживчих уподобань, динамічно оновлюють асортимент і насичують його новинками. На ринку кондитерських виробів працює близько 800 різних компаній.

Перелік основних конкурентів і ступінь їх впливу на ключові фактори успіху ПрАТ «Монделіс Україна» наведено у табл. 2.2. Інтегральну оцінку конкурентоспроможності отримано шляхом оцінки ключових показників діяльності, за допомогою експертних оцінок, а також за результатами опитування споживачів.

Таблиця 2.2 – Інформація про найвпливовіших конкурентів за основними видами продукції

Назва товару	Фірма-конкурент	Країна походження конкурента	Ступінь конкуренції		
			легкий вплив	середній вплив	значний вплив
Шоколад	ROSHEN, Konti, ABK	Україна			X
Кондитерські вироби	ROSHEN, Konti, ABK	Україна			X
Кава	Nestle Ukraine, «Галка Лтд»	Україна			X

3. ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»

3.1 SWOT-аналіз виходу підприємства на зовнішні ринки

Як уже зазначалося продукція ПрАТ «Монделіс Україна» реалізується як на внутрішньому ринку, так і експортується, переважно до країн Східної Європи та Центральної Азії, зокрема Молдови, Білорусі, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Казахстану, Узбекистану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану та Монголії.

З метою оцінки можливості виходу підприємства на нові зовнішні ринки нами проведено SWOT-аналіз (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Матричний SWOT-аналіз виходу ПрАТ «Монделіс Україна» на нові зовнішні ринки

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none">- ПрАТ «Монделіс Україна» – один з найбільших виробників кондитерських виробів в Україні.- Висока якість продукції.- Сучасне обладнання та виробнича база.- Досвідчений персонал.- Невисока собівартість продукції.- Міжнародна сертифікація продукції.	<ul style="list-style-type: none">- Попит на певну продукцію характеризується сезонністю.- Зростання цін на сировину.- Логістична обмеженість можливостей виходу на нові ринки збуту.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none">- Збільшення виробництва високорентабельної продукції, попит на яку зростає на ринку.- Розширення збутової мережі та вихід на нові ринки.- Активна інвестиційна діяльність, спрямована на підвищення продуктивності праці, розширення асортименту продукції, підвищення якості.	<ul style="list-style-type: none">- Посилення конкуренції з боку інших вітчизняних виробників і кондитерських компаній країн СНД.- Неприятливі зміни на товарних ринках.- Посилення правового регулювання з боку держави.- Зміна смаків потенційних і реальних споживачів.- <i>Волатильність обмінних курсів.</i>

За результатами SWOT-аналізу, оскільки компанія має певні сильні сторони та можливості на ринку, ми можемо рекомендувати певні стратегії

позиціонування сильних сторін та можливостей компанії. Враховуючи слабкі сторони та обмежуючи вплив загроз, ми можемо гарантувати компанії конкурентну перевагу. Наприклад, за допомогою низької собівартості продукції, а також гарантії найкращої якості та надійності дозволить закріпити власні позиції на ринку, або навіть покращити їх.

Збільшення асортименту товарів, орієнтація компанії на потреби та смаки споживачів – ці пропозиції безперечно підвищать можливості ефективної довгострокової діяльності ПрАТ «Монделіс Україна». Також, на нашу думку, до розширеного асортименту необхідно включити наступні позиції:

- невеликі партії продукції для діабетиків;
- кондитерські вироби (цукерки, батончики та ін.) з додаванням вітамінів для покращення розвитку дітей.

Як варіант просування продукції на зовнішні ринки пропонується покращити асортимент подарункових наборів (наприклад на новорічні та різдвяні свята). Наприклад, додати картинки із зображенням героїв популярних мультфільмів. Або також можливий варіант фігурок тих же героїв, які світяться в темряві різними кольорами. В середину подарункового набору також можна покласти книжки з казками або розмальовки. Як варіант пропонується укласти договір із дитячим видавництвом. Звичайно, все це вимагає значних додаткових витрат, але компанія може отримати вигоду від можливості покрити всі витрати, а також отримати прибуток. Для реалізації цих ідей ПрАТ «Монделіс Україна» необхідно автоматизувати систему управління якістю відділу, що також сприятиме підвищенню репутації підприємства. В результаті цих дій будь-яка новинка з асортименту підприємства дасть можливість проявити себе не тільки як компанії, що підтримує високу якість своєї продукції, але й престижний імідж власної торгової марки.

3.2 Використання контрактних методів управління валютними ризиками ПрАТ «Монделіс Україна»

При визначенні системи розрахунків у договорах міжнародної купівлі-продажу значна увага приділяється мінімізації валютних ризиків. Цей ефект досягається різними шляхами – страхуванням валютних ризиків за допомогою банківських установ, фінансових операцій на валютних ринках та ін. Однак одним із найпростіших і доволі ефективних засобів мінімізації втрат, пов'язаних із валютними ризиками, є вірне формулювання договірної ціни в зовнішньоекономічному договорі.

Формулювання договірної ціни у зовнішньоекономічному контракті, спрямоване на мінімізацію валютних ризиків у міжнародній торгівлі, називається валютним застереженням контракту [3].

З юридичної точки зору, валютне застереження являє собою особливу умову договору міжнародної купівлі-продажу. Вона визначає у якій валюті контрагенти здійснюватимуть розрахункові операції та яким чином коригуватиметься ця грошова сума по відношенню до валюти, яку сторони обрали як оціночний еталон. Відповідно, валютою платежу є грошова одиниця, в якій відбуваються фактичні розрахунки сторін. Валютою ціни є валюта, що визначає абсолютну для даного договору ціну товару в грошових одиницях певної економічно стабільної країни. Валюту ціни називають ще валютою контракту, а валюту платежу – валютою боргу.

На відміну від валюти ціни контракту, валюта платежу часто характеризується відносністю (варіативністю), оскільки її грошова сума підлягає перерахунку у випадку зміни її курсу по відношенню до валюти контракту.

Валюта ціни контракту може визначатися як у валюті однієї зі сторін зовнішньоекономічного договору, так і у валюті будь-якої третьої країни. На практиці зазвичай перевага віддається валютам найбільш економічно

стабільних і розвинутих країн світу – вільноконвертованим. На вибір валюти контракту може впливати й міжнародна практика, а саме – вираження ціни певних товарів лише в певних валютах світу. Так, ціни на вовну й деякі кольорові метали визначаються в англійських фунтах стерлінгів, на дорогоцінні метали, нафту й цукор – у доларах США. Вибір валюти контракту можуть диктувати й міжнародні договори між країнами сторін контракту.

Валюта ціни й валюта платежу співвідносяться між собою як абсолютне та відносне. І саме на дотримання такого співвідношення спрямовані дії з мінімізації валютних ризиків у зовнішньоекономічних угодах.

Як уже зазначалося, під валютним застереженням в угоді міжнародної купівлі-продажу слід розуміти умову, яка визначає умови платежу у зв'язку з відмінностями в котируванні різних валют. Таким чином, валютне застереження за своєю сутністю є сформульованим у контракті правилом, згідно з яким відбувається зміна суми платежу у валюті платежу відповідно до змін курсу валюти платежу до курсу валюти ціни контракту [1].

Захист від ризиків за допомогою валютних застережень належить до так званого нестрахового захисту, оскільки не передбачає розміщення цих ризиків на страхування у страхових компаніях.

Сутність цих застережень зводиться до встановлення в контракті, а саме у двох його статтях – «ціна товару» та «умови платежу» – таких умов, які зводили б до мінімуму можливі валютні втрати. Для вітчизняних підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, найбільш прийнятним та перспективним є вибір валюти ціни і валюти платежу у зовнішньоторговельному контракті.

Наприклад, при укладанні зовнішньоекономічної угоди ПрАТ «Монделіс Україна» має можливість включити до статті 11 контракту «Інші умови» додаткову умову, що передбачає захист від зміни валютного

курсу. У цьому випадку в контракт вводиться нова валюта – валюта застереження. При цьому валюта платежу ставиться в залежність від більш стійкої валюти, наприклад, долара США або євро.

При здійсненні експортних операцій підприємства повинні прагнути встановити валюту ціни в валюті, що має тенденцію до ревальвації протягом терміну дії контракту, тому що вдало обрана валюта ціни дозволяє не лише уникнути втрат, пов'язаних з коливаннями валютних курсів, але й одержати за рахунок цього певний прибуток. При імпортних угодах суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності навпаки намагається використовувати у якості валюти ціни контакту «слабку» валюту, тобто ту, що може бути девальвованою.

Однак при використанні даного методу існує ймовірність того, що напрямок зміни валютного курсу, його динаміка або розміри коливань будуть невірно оцінені.

Іншим контрактним методом, який можна порекомендувати для хеджування валютних ризиків підприємств, є включення в контракт положення про перегляд суми контракту у випадку різкого коливання курсу перерахування валюти ціни у валюту платежу – валютного застереження.

Джерело інформації про курси валют контрагенти повинні обумовити заздалегідь і зафіксувати в контракті. Дата котирування може бути встановлена в день здійснення платежу або день, що передує йому [2].

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах непрогнозованих коливань обмінних курсів валют виникають втрати або виграти для контрагентів у міжнародних економічних операціях. Управління валютними ризиками вітчизняних підприємств-учасників зовнішньоекономічної діяльності останнім часом набуває все більшої актуальності. Одними з найбільш розповсюджених інструментів хеджування валютних ризиків, які використовуються не лише зарубіжними, але й вітчизняними підприємствами, є так звані контрактні методи. Найвідомішими серед них є вибір валюти ціни та валюти платежу у зовнішньоторговельному контракті.

Проблема підвищення конкурентоспроможності національної економіки тісно пов'язана з питаннями організації у країні внутрішнього валютного ринку та прогнозуванням валютного курсу. Одним із найбільш важливих напрямів є проведення центральним банком відповідної валютно-курсової політики, яка може бути спрямованою на стимулювання експорту та зростання виробництва, або навпаки сприяє імпортному насиченню країни.

Політику управління валютним ризиком підприємства (валютну політику підприємства) можна визначити як частину його загальної фінансової стратегії, що полягає в розробці системи заходів щодо нейтралізації можливого негативного впливу на діяльність підприємства, викликаного волатильністю обмінних курсів.

У кваліфікаційній роботі досліджено діяльність ПрАТ «Монделіс Україна». Компанія «Монделіс Україна» до 2014 року називалася «Крафт Фудз Україна», але змінила назву у лютому 2014 року. Компанія працює в Україні з 1995. До складу підприємства входять Тростянецька шоколадна фабрика «Україна» та дочірнє підприємство ТОВ «Чіпси Люкс».

На підставі проведеного аналізу фінансовий стан ПрАТ «Монделіс Україна» за 2020-2021 рр. можна вважати задовільним. Основними

конкурентами підприємства є такі вітчизняні виробники: ROSHEN, Konti та АВК.

У заключному розділі роботи з метою оцінки можливості виходу підприємства на нові зовнішні ринки нами проведено SWOT-аналіз. Його результати свідчать, що оскільки ПрАТ «Монделіс Україна» має певні сильні сторони та можливості на ринку, можна рекомендувати певні стратегії позиціонування сильних сторін та можливостей компанії. Враховуючи слабкі сторони та обмежуючи вплив загроз, ми можемо гарантувати компанії певні конкурентні переваги. Наприклад, низька собівартість продукції, а також гарантії найкращої якості та надійності дозволяють підприємству знайти нові ринки збуту продукції. Збільшення асортименту товарів, орієнтація компанії на потреби та смаки споживачів – ці пропозиції безперечно підвищують можливості ефективної довгострокової діяльності ПрАТ «Монделіс Україна».

Крім того, у роботі доведено ефективність використання валютних застережень у зовнішньоторговельних контрактах ПрАТ «Монделіс Україна».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Akulich T. Stimulation of the competitiveness of the Belarusian manufacturers through the management of the rate of the national currency / T. Akulich // Belarusian State University. – 2012. - P. 154-156. - ISSN 2519-4437 2012.
2. Andriychuk V. The competitiveness of Ukrainian products / V. Andriychuk // Viche. – 2005.- No. 2. - 90 – 92 p.
3. Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions / International Monetary Fund. - Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2018. - 2813 p.
4. Cost plus pricing, 2017 [Electronic Source] / Accounting Tools. – Mode of access : <https://www.accountingtools.com/articles/2017/5/16/cost-plus-pricing>
5. Countries most foreign currency reserves, 2018 [Electronic Source] / Visual Capitalist. – Mode of access : <https://www.visualcapitalist.com/countries-most-foreign-currency-reserves/>
6. Currency convertibility, 2017 [Electronic Source] / WealthHow. – Mode of access : <https://wealthhow.com/currency-convertibility>
7. Currency, 2018 [Electronic Source] / Investopedia. – Mode of access : <https://www.investopedia.com/terms/c/currency.asp>
8. Dunford M. Competition, Competitiveness, and Enterprise Policies / M. Dunford, H Louri, And M. Rosenstock // ResearchGate, 2014. – Mode of access :
https://www.researchgate.net/publication/241041664_Competition_Competitiveness_and_Enterprise_Policies
9. Everything to Know About Currency Risk in International Business, 2018 [Electronic Source] / The balance. – Mode of access : <https://www.thebalance.com/what-is-currency-risk-1978927>
10. Gareis R. Program Management and Project Portfolio Management: Headquarters Competencies of Project-oriented Companies / R. Gareis // Project Management. – 2001. –4-11 p.

11. Hard Currency, 2018 [Electronic Source] / Investing Answers. – Mode of access : <https://investinganswers.com/financial-dictionary/forex/hard-currency-3593>
12. Historical Rates for the EUR/USD currency conversion, 2018 [Electronic Source] / PoundSterlingLive. – Mode of access : <https://www.poundsterlinglive.com/best-exchange-rates/best-euro-to-us-dollar-history>
13. Historical Rates for the USD/PLZ currency conversion, 2018 [Electronic Source] / PoundSterlingLive. – Mode of access : <https://www.poundsterlinglive.com/best-exchange-rates/us-dollar-to-polish-zloty-exchange-rate-on-2018-12-06>
14. How is Currency Convertibility Done? 2018 [Electronic Source] / Economics discussion. – Mode of access : <http://www.economicsdiscussion.net/international-trade/finance/how-is-currency-convertibility-done/26259>
15. Incoterms 2010. ICC, 2018 [Electronic Source] / International Chamber of Commerce – Mode of access : https://www.innovasjon Norge.no/globalassets/itr/eksporthandboken/incoterms_2010.pdf - Title from the screen.
16. Lim, Ewe-Ghee. The Euro's Challenge to the Dollar: Different Views from Economists and Evidence from COFER (Currency Composition of Foreign Exchange Reserves) and Other Data, 2006 [Electronic Source] / Lim, Ewe-Ghee // International Monetary Fund. – Mode of access : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp06153.pdf>
17. Monetary policy, 2018 [Electronic Source] / National bank of Ukraine. – Mode of access : https://bank.gov.ua/control/en/publish/article?art_id=17505316
18. Polivach P. Single European currency and external trade of the Eurozone countries / P. Polivach // Publications of Young Scientists. – 2012. - P. 87- 97
19. Pricing a Product, 2018 [Electronic Source] / Entrepreneur. – Mode of access : <https://www.entrepreneur.com/encyclopedia/pricing-a-product>

20. Ramberg J. ICC Guide to Incoterms 2010 [Electronic Source] / J. Ramberg // International Chamber of Commerce. – Mode of access : <http://store.iccwbo.org/content/uploaded/pdf/ICC-Guide-To-IncotermsC2AE-2010>. – Title from the screen.
21. Reserve currency, 2018 [Electronic Source] / Investopedia. – Mode of access : <https://www.investopedia.com/terms/r/reservecurrency.asp>
22. Soft-currency, 2018 [Electronic Source] / Economic time. – Mode of access : <https://economictimes.indiatimes.com/definition/soft-currency>
23. Suetin A. Currency risks / A. Suetin // Auditor. – 2011. – № 2. – P. 54- 58.
24. The five countries with the most foreign reserve currency, 2018 [Electronic Source] / Visual Capitalist. – Mode of access : <https://www.visualcapitalist.com/countries-most-foreign-currency-reserves/>
25. The NBU extended the list of freely convertible currencies of the first group, 2016 [Electronic Source] / Ukrop News 24 – Mode of access : <https://ukropnews24.com/the-nbu-extended-the-list-of-freely-convertible-currencies-of-the-first-group/>
26. The official site of Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 2012 [Electronic Source] / the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. – Mode of access : <http://ukraineeu.mfa.gov.ua/>
27. The official site of the World Bank, 2018 [Electronic Source] / World Bank. – Mode of access : <http://data.worldbank.org>
28. The rating of 35 largest alcohol producers in Ukraine, 2018 [Electronic Source] / Landlord. — Mode of access : <https://landlord.ua/bez-rubriki-en/the-rating-of-35-largest-alcohol-producers-in-ukraine-about-money-earned-against-all-odds/>
29. Ukraine Country Report, 2018 [Electronic Source] / BTI. – Mode of access : <https://www.bti-project.org/de/berichte/laenderberichte/detail/itc/UKR/>
30. What is a Currency Crisis? 2018 [Electronic Source] / The balance. – Mode of access : <https://www.thebalance.com/what-is-a-currency-crisis-1978936>
31. What is a 'Reserve Currency, 2018 [Electronic Source] / The balance. – Mode of access : <https://www.thebalance.com/what-is-a-reserve-currency-1978926>

32. What is a soft currency, 2018 [Electronic Source] / Market business news. – Mode of access : <https://marketbusinessnews.com/financial-glossary/soft-currency-definition-meaning/>
33. What is the nominal and real exchange rate? 2018 [Electronic Source] / Czech CNB Bank. – Mode of access: https://www.cnb.cz/en/faq/what_is_the_nominal_and_real_exchange_rate.html
34. Woods T. Exotic Currencies in Foreign Exchange. [Electronic Source] /. T. Woods // A guide to convertible and non-convertible exotic currencies. – Mode of access: http://cdn2.hubspot.net/hub/310641/file-1000217413-pdf/Exotics/Exotics_Formatted_PDF.pdf3Ft3D1402579938515.
35. Zavyalova M. The basis of competitiveness of enterprise products / M. Zavyalova // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*. – 2017. - №23. - 85-92 p.
36. Валютне регулювання по-новому, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про валюту і валютні операції», 2018 [Електронний ресурс] / КМ Партнери – Режим доступу : <http://kmp.ua/uk/analytics/infoletters/the-new-rules-of-currency-regulation-considering-the-adoption-of-the-law-of-ukraine-on-currency-and-currency-transactions/>
37. Валютне регулювання: Закон vs Декрет [Електронний ресурс] : Юрліга. – Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/171306_valyutne-regulyuvannya-zakon-vs-dekret
38. Декрет про систему валютного регулювання і валютного контролю [Електронний ресурс] : Декрет Кабінету Міністрів України від 01.01.2019. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93>
39. Журавка Ф.О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України: моногр. Доктор екон. наук Журавка Федір Олександрович. – Ділові перспективи; ДВНЗ «УАБС НБУ», - Суми, 2008. – 334 с.
40. Журавка Ф.О. Валютно-курсова політика НБУ як фактор цінового впливу на конкурентоспроможність українських підприємств / Ф.О. Журавка //

- Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : Збірник наукових праць. – Т.18. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – 73–81 с.
41. Журавка Ф.О. Золотые и валютные оговорки как метод хеджирования валютных рисков во внешней торговле / Ф.О. Журавка // Вісник Української академії банківської справи. – 2000. – № 2. – С. 67–70.
42. Журавка Ф.О. Контрактні методи хеджування валютних ризиків у зовнішній торгівлі / Ф.О. Журавка // Вісник Української академії банківської справи. – 2002. – № 2(13). – 18–21 с.
43. Журавка Ф.О. Практичні аспекти використання валютних застережень у зовнішньоекономічних контрактах підприємств Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України / Ф.О. Журавка // Збірник наукових праць. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 146–152
44. Журавка Ф.О. Формування валютної політики підприємства в умовах нестабільного фінансового середовища / Ф.О. Журавка // Вісник Української академії банківської справи. – 2003. – № 2(15). – С. 94–98.
45. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (редакція від 03.01.2017) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>. – Назва з екрана.
46. Закон України Про валюту і валютні операції. [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
47. Звоновой Е. Міжнародні валютно-кредитні відносини / Е. Звоновой // [Електронний ресурс] / - 2014.– Режим доступу: https://stud.com.ua/24721/ekonomika/valyuta_mizhnarodni_valyutni_vidnosini
48. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навч. посіб. / Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, І.Ю. Сіваченка. — Київ : Центр навчальної літератури, 2006. — 792 с.

49. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, В.М. Осипов. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. - 1118 с. - ISBN 978-966-364-629-9
50. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / за ред. В. С. Стельмаха. — Київ : ЦНДНБУ, УБС, 2009. - 404 с.
51. Науменкова С.В. Валюта і валютна політика / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко // Знання. — Київ, 2010. - 84 с.
52. Особливості застосування валютних курсів. [Електронний ресурс] / Митний Кодекс України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>. – Назва з екрана.
53. Салов А.И. Экономика, 2013 [Електронний ресурс] / А.И. Салов // Ефективна економіка. – Режим доступу : <https://stud.com.ua/11261/ekonomika/ekonomika>
54. Статистика зовнішнього сектору [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=44502&cat_id=44446
55. Торгово-Промислова Палата України [Електронний ресурс]: ICC Ukraine. – 2018. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.icci.org.ua>.
56. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / Н. М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – Київ : “Центр учбової літератури”. – 2013. – 408 с.
57. Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати [Електронний ресурс] / ICC Ukraine – Режим доступу: <http://iccu.org/про-ісс-ukraine/>
58. Шерстобитова А.А. Классификация и методы оценки валютных рисков / А.А. Шерстобитова, Н.В. Колачева // : Карельский научный журнал. – 2017. - Том 6 № 2(19). - ISSN 2311-0104.
59. Ющенко В.А. Управління валютними ризиками: навч. посіб. / В.А. Ющенко, В.І. Міщенко – Київ : Товариство “Знання”, 1998. – 444 с.

ДОДАТОК А

SUMMARY

Nechaeva N.M. Exchange rate as the component of exports enhancing. – Diploma work. Sumy State University, Sumy, 2022.

The diploma work focuses on the essence of the exchange rate in the developing export products competitiveness. The main strategy is developing effective currency management in international trade operations of enterprise. The main aim of this research is to give recommendations to improve the export products competitiveness of the PrJSV “MONDELEZ UKRAINA”.

Keywords: currency, exchange rate, convertibility, central bank, competitiveness, currency fluctuations, currency clauses.

АНОТАЦІЯ

Нечаєва Н.М. Валютний курс як чинник стимулювання експортної конкуренції. – Магістерська кваліфікаційна робота. Сумський державний університет, м. Суми, 2022 р.

Дипломна робота присвячена дослідженню валютного курсу у розвитку конкурентоспроможності експортної продукції. Основною стратегією є розробка ефективного валютного менеджменту в зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Основною метою цього дослідження є надання рекомендацій щодо покращення конкурентоспроможності експортної продукції ПрАТ «Монделіс Україна».

Ключові слова: валюта, валютний курс, конвертованість, центральний банк, конкурентоспроможність, коливання валютного курсу, валютні застереження.